

Elina Merenmies

Geleneksel resimle ilişkinizi nasıl tanımlıyorsunuz?

Figüratif resim anlayışı içinde, ilksel Flaman resmi, özellikle de şehit figürleri her zaman ilgimi çekmiştir. Ayrıca Hieronymus Bosch'un bazı yapıtları da benim için önemli olmuştur. Bosch, bir buluş kaynağı olarak ilk ve öncüdür adeta. Aynı dönemden, sakin ve soğukkanlı resimler yapmış olan Thierry Bouts'u da sayabiliriz. Yüzünde donuk bir gülümseme hakim olan aynı gözlemcinin, sahnenin içinde bulunduğu şiddet ve işkence imgeleri betimlemiştir. Bouts kendi döneminin sanatçılarından oldukça farklıydı – yapıtları aynı anda hem ironik hem de rahatsız edicidir – tutumları açısından geniş bir ufka sahipler. Brüksel'de bulunduğum bir kaç yıllık zaman zarfında onun yapıtlarıyla karşılaştım. Bir dönem bu eserleri çok incelemiş ve tamamen bunlar üzerinde yoğunlaşmışım ama şimdi buna imkan yok, çünkü artık vaktim yok.

Resim yapmanın en eski ve orijinal yöntemlerinden biri olan tempera ve yağlıboya kullanımıyla oluşturduğum bir tekniğim var ve bu düzeyde bazen kendimi çok eski bir dönemden kalmaymış gibi hissediyorum. Herhalde bundan daha geleneksel araçlarla çalışamazsınız. Son zamanlarda akrilik ve yağlıboya karışımı bir teknik de kullanıyorum. Özellikle figüratif resimde, aynı anda farklı teknikler kullanmak her zaman için çok pratiktir. Su ve yağlıboya karışımı, yüzeyi şekillendirme ve farklı figürler betimlede çok çeşitli imkanlar sağlar.

Resmin, sizi bu aracı kullanmaya iten bazı benzersiz özellikleri mi var?

Herşeyden önce düzlüklerin çok büyük bir önem taşıdığını düşünüyorum. Benim ilgimi çeken ilk nokta da bu iki boyutlu alanda 3 boyutlu dünyalar yaratmaktır. Bu alanda bir dünya yaratma yanılması benim için çok önemli olmuştur. Mesela fotoğraf çekmeme rağmen diğer malzemelere hiçbir zaman o kadar düşkün olmadım. Zaten ben biraz da anti-sosyal biriyim ve yalnız çalışmayı tercih ederim.

Resmin yanı sıra yoğun olarak desen de yapıyorsunuz. Bu desenler resimlerinizin taslağını mı oluşturuyor?

Pek değil. Bazen resimlerde tuhaf şeyler belirmeye başladığında, denemeler yapıyorum ve bu anormallikleri desenlerde geliştiriyorum. Onun kendi içindeki malzeme, resmin son halini oluşturur ve onu etkiler. Resimdeki unsurları önceden çok dikkatli bir şekilde planlamam. Çalışma sürecinde kendiliğinden

ortaya çıkarlar. Diğer taraftan, yapımdaki farklı safhalarda bazı eklemeler veya çıkarmalar yapmamı sağlayan ince tabakalarla çalışırım.

Desen yapmak birçok farklı nedenden dolayı önemlidir. Çok hızlı çalışma imkanı sağlar, görsel düşünme ufku genişletir ve resimlerime yenilikler katar. Resimdeki eski modaları kırmamda bana yardımcı olur ve görüşe bir kesinlik kazandırır. Desen konusunda oldukça ciddiyim ve her zaman da yaparım - desenler kendi dünyalarında birer sanat eseridir.

Yapıtlarınızı neye göre adlandırıyorsunuz? Metnin yapıtlarınızdaki yeri nedir?

Genelde resimlerin, değişmeye açık çalışılmış adları vardır. Ama resimlerimdeki metinsel öğelere veya sözcüklere gelince kapsamlı bir yanıt veremeyebilirim. Çünkü amaçları zaman içinde değişimler geçiriyor. Örneğin *I've Had Enough*'daki metinsel unsurlar hem iskambil destesini karıştırır hem de dikkatimizi toplar. Başka bir açıdan, düşünsel kalıplarla ve çizgi romandaki yeniden sunum biçimleriyle ilgilidir. *Le Dernier Cri* grubunda yer almam, çizgi romanlar için iyi bir kaynak olmuş, aynı zamanda yapıtlarımı da etkilemiştir. Bazı figürler sadece açık bir biçimde televizyon, dergiler ve diğer medya organları tarafından yapılan gündelik, görsel bombardımanın birer sonucudur. Bütün yapıtlarım, özünde, duygusal tepkimelerden ibarettir.

Sizin için önemli olan edebi kaynaklar var mı?

Çok okuyoruk ancak yapıtlarımla ilişkili olan pek bir şey yok. Benim yapıtlarım, desenlerimde ya da resimlerimde de üzerinde çalışmaya devam ettiğim belirgin duygular üzerine kuruludur. Çalışmalarımda görebileceklerinize benzer duygular veya unsurlara sahip bazı kitaplar karşıma çıkıyor. Merak uyandıran bazı malzemelerle zaman zaman karşı karşıya gelenler olsa da, edebiyattaki bu anlar ve örnekler rastlantısal. Özellikle Proje41'de sergilenecek olan yapıtlarımla bağlantılı olarak, benim için önemli olan bir kitap varsa o da neredeyse ezbere bildiğim *İnci*'dir.

Çalışmalarınızla ne söylemek istersiniz? Barındırdıkları temel anlatı nedir?

Yapıtlarımdaki öykü veya anlatı ben resmimi bitirince ortaya çıkar. Herşey içerik hakkında belli bir fikrin oluşması ile başlar, yoğun bir biçimde çalıştıktan sonra tuvalin üzerindeki ve sonuç beni hayrete düşürür. Sonunda anladım ki; "sol el, sağ elin hiç farkında olmadığı şeyleri yapmış".

Yapıtlarınızdan bazılarının çıkış noktasının rüyalar ve diğer kişisel deneyimler olduğundan bahsettiniz. Peki izleyiciye bunu nasıl yansıtabiliyorsunuz? Genel olanın içinde kişisel olan nasıl yer alıyor?

İnanıyorum ki izleyici benim yapıtlarımda kendinden birşeyler buluyor. Son yapıtlarıma bakarsak, acı ve merhametsizlik temalarıyla karşılaşsınız. Bunlar insani yaşamın ve ihtiyaçlarının en temel unsurlarıdır. Acıyı görünür kılabiliyorsanız o zaman anlatı tekniğini kullanmak anlamlı bir hal alır. Ayrıca kurbanların bakış açısını göstermek de gereklidir. Bence sarhoş olup insanlara baltayla saldıran kişilerin resmini yapmak, eğer sahnede yere düşüp merhamet dilenen kişileri betimlemeyecekseniz pek bir anlam ifade etmez.

Mesela çalışmalarımıdaki oyuncakları ele alalım. İnsanlar bu öğeleri başlangıçta “yumuşatma efekti” olarak düşünürler. Ben bunları bilinçli olarak kullandım, çünkü onlar yoluyla bazı temalara yaklaşmak ve ele almak kolay. Tamamen doğal görünüyorlar. Çünkü bence “şeytan iyiliğin arkasına saklanır”. Genellikle şirin, hoş maskeler takar ama yine de oradadır. Bu sempatik oyuncaklar aynı zamanda yatıştırıcı unsurlar olarak da hareket ederler. Mesela *Oh My God*’da şirin tavşanlar ve fareler görebilirsiniz ve bu küçük yaratıklar patlamak üzere olan canavarı teselli etmekte ve adeta; “Patlama! Herşey düzelecek” demektedirler.

Acı ve işkenceyle ilgili temaları diğer taraftan da sevgi ve umutla ilgili olanları dile getirdiniz. Bir çıkış yolu görebiliyor musunuz ve bunun yapıtlarınızda var olabilmesi için araçlar var mı?

Kesinlikle öyle umuyorum. Ben inançlı biriyim ve bence uç noktada acı çekme, zulüm görme, yalnızlık ve hatta kendi kendini yargılama olaylarının hepsinin ümit etmekle sonuçlanıyor olması benim için apaçık ortada. Tabii ki, çıkış yolu için can alıcı noktayı oluşturan bu sorunların nasıl üstesinden geleceği izleyiciye kalmış.

İyi ve kötü ile ilgili tavırlar resimlere girmeye başladığından beri Flaman sanatı benim için önemli bir hal aldı. Aşıkâr olarak sorunlara değinmek, o zamanın sanatında beni heyecanlandıran birşey. Şaşırtıcı bir biçimde kanunlarla sınırlı değil ve bireye olanaklar sunuyor.

Otobiyografik unsurlar hakkında ne dersiniz?

Otobiyografim biraz korkunç görünebilir ve kolayca bir korku filmine dönüşebilir. Benim hayatımda her zaman için belirleyici olan unsur sevgidir ve sevgi olmasaydı, yapıtlarım iyi olamazdı. Sevgi sözcüğünü sadece kişisel

ilişkiler için kullanmıyorum, daha genel bir anahat içinde hareket ediyor. Kızımın, İkinci Dünya Savaşı'ndaki toplama kamplarından birinde bulunan büyük büyükbabasını dinlerken aklıma "zorbalık"la ilgili sorunlar ve insanların çok zor durumlarda nasıl davrandıkları ile ilgili şeyler takıldı. Bununla ilgili olarak yaşamımın farklı noktalarında kendi edindiğim deneyimler, yapıtlarımda da görülebilir. Yapıtlar daha önce üzerinde düşünmediğim şeyleri anlatmaktadır. Sorular soruyorum, cevapları ise benim için genellikle şaşırtıcı, sorgulayıcı ve hatta endişe verici oluyor. Galiba yapıtlarım beni bir ikilemin içine itiyor.

Sanatçının maneviyatı hakkındaki düşünceleriniz?

Sanat, özellikle de edebiyat ve görsel sanatlar özgür bir alandır. Kişi istediği gibi davranabilir. Maneviyata ya da etiğe bağlı sorular üzerine her zaman kafa yormuşumdur. Benim yapıtlarım gerçeklik üzerine yorumlar yapar ve duygusal bir biçimde –ben de öyle olduğuma göre – bir görüşü benimser ve onu savunur. Genellikle bazı sanatçıların maneviyatı güçlüdür, bazılarının ise değil.